

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

לח.

עין משפט
נר מצוה

(א) וקדושין ל. פה., (ב) מגילה כ. א. שבת ט. (ד) פסחים ק"ט., (ה) זבחים כ. א. (ו) זבחים כ. א. (ז) זבחים כ. א. (ח) זבחים כ. א. (ט) זבחים כ. א. (י) זבחים כ. א. (יא) זבחים כ. א. (יב) זבחים כ. א. (יג) זבחים כ. א. (יד) זבחים כ. א. (טו) זבחים כ. א. (טז) זבחים כ. א. (יז) זבחים כ. א. (יח) זבחים כ. א. (יט) זבחים כ. א. (כ) זבחים כ. א. (כא) זבחים כ. א. (כב) זבחים כ. א. (כג) זבחים כ. א. (כד) זבחים כ. א. (כה) זבחים כ. א. (כו) זבחים כ. א. (כז) זבחים כ. א. (כח) זבחים כ. א. (כט) זבחים כ. א. (ל) זבחים כ. א.

פד א מיי פ"ו מהל' לולב הלכה י סמג עשין מד טו"ש"ע א"ח ס"י מרנב טע"ף ב: פה ב ג מיי פ"ג מהל' תוכה הלכה יד טו"ש"ע א"ח ס"י מכב טע"ף ג: פו ד מיי פ"ה מהל' זכרות הלכה טו סמג עשין ס:.

גליון הש"ס

נמ' אבר רבא סא קושיא. עשין זה יצמות דף קט ע"ב:

מוסף רש"י

שהרי תנופה שירי מצוה היא. דלא מעכבא כפיה ולא עיקר מצוה היא, כדאמרין בפירוש שמי מודת (מנחות נ"ג) שם עשה לתנופה שירי מצוה מעלה עליו הכתוב כאלו לא עשה ויפטר כלומר אעפ"כ כיפר שאין צריך להציל קרבן אחר: וכן לולב. מולין ומציל מעלה ומוריד: ממטי ליה. מולין: ומייתי. מציל: גירא צעיניה דסענא. הרי זה למך צעיניו של סטן שראה צעיניו שאין בו כח לנתק מעליו עול מצות: ולאו מלתא היא. אין נכון לומר כן: לאיגוויי. שיתגרה בו סטן שהוא יצר הרע וישאלנו לתעות מעל קונו ומסור ענמו על הדבר: **בתנ"י** יטול על שלחנו. אם שח ולא נטל קודם חצילה צריך להפסיק סעודתו וליטול לולב: **גמ'** אם הסחילו אין מפסיקין. גזי תפלת המנחה מנן לה בזממא שבת לא יצא חרס לפני הספר ולא יכנס לאכול ולא לדון ואם הסחילו קודם המנחה ומשכה סעודתו והגיע זמן המנחה אין מפסיקין אין צריך להפסיק סעודתו ולהתפלל: **הא דאיכא שוה** ציוס. התם גדאיכא שוה להתפלל אחר שיגמרו סעודתם ומתני' דהכא גדליכא שוה שמתמשך סעודתו עד שתחשך: ומאי קושיא. דתפלה אלוכל דליטריך רב ספרא לשנויי עהה דלמא תרוייהו גדאיכא שוה וגזי לולב מפסיקין דמדאורייתא היא אכל תפלה דרבנן: אלא אי קשיא. דליטריך רב ספרא לשנויי היא גופה קשיא לולב ספרא לשנויי היא גופה קשיא לולב אלוכל רישא דקמני מפסיק וסיפא משמע ימתין אם יראה שהרי יש לו שוה כל היום: **דלמא מצוה לאפסוקי**. שמה ישכח ויפסע: **אלא אמר ר' יורא לעולם**. כי ליטריך רב ספרא לשנויי משום קושיא קמיתין רב ספרא לשנויי **בתנ"י** מקרין אותו. כך היו נוהגין אחד קורא את ההלל ומוסיף את הרבים ואם היה עבד או אשה או קטן הואיל ואין מחויב בדבר אין

שירי מצוה. מצוה שהיא שירים שאינה עיקר לעכב כפיה אעפ"כ משוזה היא לעכב את הפורענות: שהרי תנופה שירי מצוה היא. ואינה מעכבת כדתניא בזמרת הכניס ומייתין לה בגמרא דיומא (דף ה.) לתנופה לכפר וכי תנופה מכפרת והלא אין כפיה אלא

שירי מצוה מעכבין את הפורענות שהרי תנופה שירי מצוה היא ועוצרת רוחות וטללים רעים ואמר רבא וכן בלולב רב אחא בר יעקב ממטי ליה ומייתי ליה אמר ר' יורא בעיניה דסטנא ולא מלתא היא משום דאתי לאיגרוויי ביה: **בתנ"י** מי שבא בדרך ולא היה בידו לולב ליטול לכשיכנס לביתו יטול על שלחנו לא נטל שחרית יטול בין הערבים **שבכל היום כשר ללולב: גמ'** אמרת נוטלו על שלחנו למימרא דמפסיק ורמינהי **אם התחילו אין מפסיקין** אמר רב ספרא **ל"ק** הא דאיכא שוה ביום הא דליכא שוה ביום **אמר רבא מאי קושיא דילמא הא דאורייתא הא דרבנן אלא אמר רבא אי קשיא הא קשיא לכשיכנס לביתו נוטלו על שלחנו אלמא דמפסיק והדר תני לא נטל שחרית יטול בין הערבים אלמא לא מפסיק אמר רב ספרא **ל"ק** הא דאיכא שוה ביום הא דליכא שוה ביום **א"ר יורא** "מאי קושיא דלמא מצוה לאפסוקי ואי לא פסיק יטול בין הערבים שכל היום כשר ללולב אלא אמר ר' יורא לעולם כדאמרין מעיקרא ודקשיא לך הא דאורייתא הא דרבנן הכא ביום טוב שני דרבנן עסקינן דיקא נמי מדקתני מי שבא בדרך ואין בידו לולב דאי ס"ד ביו"ט ראשון מי שרי: **בתנ"י** מי שהיה עבד או אשה או קמן מקרין אותו עונה אחריהן מה שהן אומרים ותבא לו מאירה אם היה גדול מקרא אותו עונה אחריו הללויה **מקום שנהגו לכפול יכפול לפשוט יפשוט לברך יברך יחבל כמנהג המדינה: גמ'** ת"ר **בבאמת** אמרו בן מברך לאביו ועבד מברך לרבו ואשה מברכת לבעלה אבל אמרו חכמים תבא מאירה לאדם שאשתו ובניו מברכין לו אמר רבא הלכתא**

מאי קושיא דלמא הא דאורייתא והא דרבנן. תימה והרי קידוש היום דאורייתא כדאמרין פ' מי שמתו (זכרות דף כ: ושם) נשים חייבות בקידוש היום דבר תורה והא דמשמע זריש מיר (דף ג:) שהוא מדרבנן איין הוא מדרבנן דדריש לאסור על היין מצוה כיון הרשות וקאמרין מאי היא קידושא ואבדלתא מושבע ועומד הוא ומשני קידוש עצמו דאורייתא ואפ"ה א"ר יוסי זריש ערבי פסחים (דף ק. ושם) דאין מפסיקין ופסקין התם הלכה כר' יוסי צע"ש וכר' יהודה בערב פסח וי"ל דשאני קידוש היום שיכול לקדש ציוס ככלילה וליכא למיחש לפשיעות' כולי האי ועוד לפי שעוסק בצעודת שבת לא חיישין כולי האי שמה יתעצל בקידוש היום: **יום טוב שני דרבנן**. ואכתי הוה מלי לשנויי דאידי ואידי איכא שוה אלא משום דכולי יומא זימניה הוא חיישין טפי דלמא אתי למיפשע כדאמרין פ"ק דשבת (דף י:.) בזמנה כיון דקביעא ליה זימנא מירתת ולא אתי למיפשע ערביה כיון דכולי ליליא זימניה לא מרתת ואתי למיפשע ואין לומר משום דהתם ליליא זמן שינה וחיישין טפי דא"כ ההוא טעמא ה"ל למימר התם וי"ל דתפלה זריכה שוה ומתעצל זה טפי מנטילת לולב דמכי אגזביה נפק ציה: **במדקתני** מי שבא בדרך. תימה צוק פ' תפלת השחר (זכרות דף ל. ושם) אמרין השכים ללכת לדרך מצויין לו שופר ותוקע [לולב ומנענע] והיינו ציוס טוב וי"ל דהיכא דליכא למיטעי לא חייש ומיירי בהולך צמון התמוס למקום שצא חכם ועוד דהתם קתני השכים ללכת לדרך שזמיתו הולך לקראת חכם ונוטל לולב קודם שילא אכל הכא קתני מי שצא בדרך וכשיכנס צמיתו נוטל לולב משמע שממקום רחוק צא לביתו: **מי שהיה עבד ואשה**. משמע כאן דלמא פטורה מהלל דסוכות וכן דענא וטעמא משום דמנא ללכת לדרך גרמא היא אע"ג דנהלל דלילי פסחים משמע צפרק ערבי פסחים (דף קט.) דמחייבי צד' כוסות ומסתמא לא תיקנו ד' כוסות אלא כדי לומר עליהם הלל ואגדה שאני הלל דפסקא דעל הנס צא

רבינו חננאל

מתני' מי שבא בדרך ואין בידו לולב, כשיכנס לביתו נוטלו על שלחנו כו'. אלמא מפסיק סעודתו כו'. איני התנן בשבת בפרק ראשון לא יכנס לאכול סמוך למנחה עד שיתפלל, וקתני אם התחילו אין מפסיקין. ושנן אי אכא שוה ביום כדו לאכול ולגמור סעודתו ואחר כך מתפלל, אינו מפסיק. ואם אין שוה ביום מפסיק. ומתני' בליכא שוה ביום. ואחא רבא ושניא אחרניא, ואמר לא שני לן בין מצוה דאורייתא למצוה דרבנן, הלא בהדיא שנוי מפסיקין לקרית שעב ואין מפסיקין לתפלה. הלכך לולב דמדאורייתא מפסיק. תפלה דרבנן לא מפסיק. אלא מתני' היא גופא קשיא, קתני כשיכנס לביתו נוטלו על שלחנו, אלמא מפסיק, והדר תני לא נטל שחרית יטול בין הערבים. אלמא לא מפסיק בשחרית. ומשני רב אשי לאשווי לולב לתפלה, ואמר לתפלה איבעי ליה לאפסוקי, ואי לא מפסיק יטול כל היום. אי הכי קשיא הכא קתני יטול על שלחנו אלמא מפסיק, והתם קתני אם התחילו אין מפסיקין לתפלה, [א]לא לעולם כדאמרין. הא דאיכא שוה ביום אין מפסיקין ואי ליכא שוה ביום מפסיקין. ומתני' נמי הכי קתני אין שוה ביום יטול על שלחנו, אלמא מפסיק, ואם יש שוה ביום אינו מפסיק, שאם לא נטל שחרית יטול בין הערבים שכל היום כשר ללולב. (משני) [דלשוויין] הא דלולב דאורייתא ותפלה מדרבנן, לא מצית אמרת, מדקתני מי שבא בדרך אלמא מתני' בשאר הימים דמדרבנן היא, דאי ס"ד ביום טוב ראשון שהוא מן התורה, כדכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון וגו', מי שרי לסגווי באורחא, אלא ש"מ (דמדרבנן בשאר הימים גינהו) [בשאר הימים דמדרבנן גינהו]. מתני' מי שהיה עבד או אשה או קטן מקרין אותו עונה אחריהן מה שהן אומרים כו'. אמר רבא

עונה אחריו כל מה שהוא אומר: **ושבא לו מאירה**. שלא למד ואם למד תבא לו מאירה שמצוה את קונו לעשות שלוחים כאלה: **עונה אחריו הללויה**. על כל דבר שהוא אומר והכי קתני לה בזממא סוטה (דף ל:) כ"ד אמרו ישראל שירה צים כגדול המקרא את ההלל והם עונין אחריו הללויה משה אמר אשירה לה' והם אומרים אשירה לה' משה אמר כי גאה גאה והם אומרים אשירה לה' אלמא דעל כל דבר ודבר קאמר דעונין הללויה: **לכפול**. כל פסוק ופסוק ונהגו כן מפני שיש פרשה שכולה כפולה והו' תחלה וסוף יאמר נא שלשה פעמים קראתי יה עניני צמרחה יה ה' לי ה' לי טוב לחכות טוב לחכות סבובי דמה דחיתני ויהי לי לישועה קול רנה וישועה ימין ה' ימין ה' לא אמות ולמות לא נתני פתחו לי שערי זה השער וגו' אכל מאודך ולמטה אינו (כופל) והיינו דאמרין לקמן (דף נט.) מוסיף לכפול מאודך ולמטה: **גמ'** **באמא אמרו**. כל צאמת הלכה היא ואין חולק בדבר: **בן מברך לאציו**. זכרות המזון משהגיע לחינוך דחייב מדרבנן ובמסכת זכרות פרק מי שמתו (דף ק:.) מוקים לה כגון שלא אכל אציו אלא כוית או כבינה דהוי שיעורא דרבנן דמדאורייתא לא מיחייב עד דשבע דכתיב ואכלת ושבעת הלכך אתי מדרבנן ומפסיק מדרבנן: **שאשמו** וצניו **מברכין** לו. דודאי מחמת שלא למד הוא הלכתא

ואף הן היו צאמות הנס אכל כאן לא על הנס אמור: **ותתה"ו** **מאירה**. שלא למד ואם למד תבא לו מאירה שמצוה את קונו לעשות שלוחין כאלה כן פ' צקונג' ועל אשמו וצניו מברכין לו בגמרא היה לו לפרש כן דמתני' מיירי צלא למד שמקריין אותו ועונה אחריהן מה שהן אומרים ומשום דמצוה צמה שאלו מברכין לו דלאו צני חיוצא ניהו המקריין אותו קלייט ליה דהא בגדול מקרא אף על פי שאין עונין אחריו אלא הללויה דנפיק בשמיעה לחודיה ותבא לו מאירה דעבד ואשה נמי לא מיחייבי צהלל דמנא עשה שהזמן גרמא הוא: **בבאמת** אמרו **בן מברך לאביו**. אין זה מענין משנתניו ולא מייתי ליה אלא אגב גררא דתבא לו מאירה דהכא לא איירי צמקרא אותו דצפ' מי שמתו (זכרות דף ק: ושם) רוצה לדקדק מכאן דנשים חייבות בצרכת המזון דאורייתא מדמוציאת אחרים ידי חובתן ופריך קטן איכא' למימר דאורייתא אלא הצ"ע דאכל שיעורא דרבנן ומפיק דרבנן ובתוספתא קתני גבי צרכת המזון דאין אשה ועבד וקטן מוציאין את הרבים ידי חובתן ואיכא לאוקומי כשאלל שיעורא דאורייתא ואין יכול לדקדק מכאן (זכרות המזון דאורייתא דלמא לא הו' דאורייתא כיון דאין מנטרפות לזימון כדתנן פרק שלשה שאכלו (שם דף מה.) אין מוציאות אע"פ שהאיש מוציאין שאני איש דחייב טפי אי נמי משום דרבים זילא צהו מלתא דהרי מגילה דנשים חייבות צה ופירש צה"ג דאין נשים מוציאות את הרבים ידי חובתן צמגילה: הלכתא

פא א מיי פ"ג מהל'
תוסה הלכה יג יג
ד'
פח ב מיי פ"א מהל'
זכרות הלכה יא סג
עשין זו טו"ע א"ח ס"י
כה סעף י וסי קד סעף
ז וסי קט סעף ג וסי ריג
סעף ז':

רבינו חננאל

הלכתא גבירתא איכא
למיגמר ממנה הלל, הוא
אומר הללויה והן אומרים
אומר הללויה, מכאן שמצוה
לענות הללויה. הוא אומר
הללו עבדי ה' והן אומרים
הללויה, מכאן שאם היה
גדול מקרא ההלל, אומ'
אחריו הללויה. הוא אומר
הודו לה' והן אומרים הודו
ראשי פרקים. הוא אומר
אנא ה' הושיעה נא והן
אומרים אנא ה' הושיעה
נא, מכאן שאם היה קטן
מקרא אותו עונה אחריו
מה שהוא אומר. הוא אומר
אנא ה' הצליחה לנו והן
אומרים אנא ה' הצליחה
נא, מכאן שאם בא לכפול
כופל, הוא אומר ברוך
הוא והן אומרים בשם
ה', מכאן לשומע כעונה.
אנא ה' חייא חכימיא
וספרייא ודרשיא ורישי
עמא אמרי, שמע ולא ענה
יצא. שומע כעונה מוכא,
דכתיב את כל דברי הספר
אשר קרא מלך יהודה, וכי
שפן קרא, אלא מכאן
לא לימא איניש ברוך הבא
והדר בשם ה', אלא [לא]
יפסוק ביניון.

הלכתא גבירתא איכא משמע ממנהגה דה"ל"א. במקום של
רצח היו כולם בקיאים בהלל והיו כולם קוראים את
ההלל עם שליח צבור כמו שאנו קוראים עכשיו ולא היו סומכים עליו
לכל כדפירש בקונטרס אלא שנהגו
והולך כדי ללמוד מהן הלכה למעשה
לבקו ולמי שאינו בקי וגדול מקרא
אותו או קטן ומה שאין אנו נוהגין
עכשיו לעשות כן משום דמנהגא קרי
ליה (והיכא דנהוג נהוג) והיכא דלא
נהוג לא נהוג: **הוא אומר הללויה**.
שליח צבור והצבור עוין אחריו הללויה
והוא שותק עד שיענו והשתא אינו
מפרש היאך מצרכין שגם הצבור
חייבין לבדן קודם שיתמילו ושמה
כולם מצרכין יחד ואף על פי שהצבור
שותקין עד שיתפתח שליח צבור הללויה
אין לחוש בכך:

מכאן שאם היה גדול מקרא אותו
עוין אחריו הללויה. ממתיני'
שמעיין לה אלא מפרש והולך כל
הלכתא דאיכא למשמע ממנהגא:
מכאן שמצוה לענות בראשי
הפרקים. פירש בקונטרס
מכאן שבראשי הפרקים לריבין לענות
ראשי הפרקים ולא סגי להו בהללויה
משמע מתוך פירוש הקונטרס שבראשי
פרקים עוין ראשי פרקים ולא יומר
ועל כל דבר חוץ מראשי פרקים
עוין הללויה עד שיגמור את ההלל
וכן פירש צמחנתין ובקוף פרק
כ"ט (סוטה דף ל: וס) לא משמע
הכי דמניח בגמרא כ"ד אחריו ישראל
שירה כגדול (ו) מקרא את ההלל והן
עוין אחריו ראשי פרקים משמע
שמתחילת הפרק עד סופו עונה
ראש (ראש) פרק על כל דבר ודבר
עד סופו וכן פרק שני עונה ראש
פרק שני ועל כל דבר ודבר עד סופו
וכן כולם כגון הללויה זכאת ישראל
ממנרים לא לנו ה' לא לנו אהבתי
כי ישמע ה' הללו את ה' כל גוים

הודו לה' כי טוב ושמח מתחלת הלל עד הודו פרק אחד מדלג
עשה צמחנתא דהלילא סימן לדבר עד הודו דצפרק ראשון הבא
אחריו היה להם לעשות סימן זה ומה שנהגין עכשיו שלשית צבור
אומר שלשה יאמרו נא והצבור עוין על כל אחד ואחד הודו ולא
מנינו מנהג זה בש"ס מ"מ נפקי מנהג קראי דשומע כעונה:
הוא אומר אנא ה' הושיעה נא והם אומרים אנא ה' הושיעה נא
הוא אומר אנא ה' הצליחה נא וכו'. ואע"ג דלמרינן בגמילה
(דף כג.) אין מפסיקין כפסוק אלא לתנוקות הבא שאני שאמרוהו
שני בני אדם כדאיתא בערבי פסחים (דף ק"ע):
שמע ויא ענה יצא. מי שאינו יודע לקרות ולא לענות אם שמע
וכיון את לבו לשמוע אף על פי שלא ענה יאל וכן למתפללין
צבור ושליח צבור אומר קדושה או יהא שמיה רבא מצדן ישתקו
מתפלתי וישמעו והרי הן כעוין ולכשיגמור קדושה יחזרו לתפלתן
וכן יסד רב יהודאי גאון ז"ל כדפירש בקונטרס וקשה מהא דלמרינן
פרק מי שמתו (זכרות דף כ"א): אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע
שליח צבור לקדושה יתפלל ואם לאו לא יתפלל וי"א שם כן צמודים
ולמה לן כולי האי יתפלל כדרכו ולכשיגיע שם ישתוק אלא ודאי אם
היה שותק היטה שמיעתו הפסקת תפלתו ומיהו שמא אע"ג דשומע
כעונה מ"מ עונה עדיף ומנהג מן המוצח"ר: **אמר רבא לא יימא**
איניש ברוך הבא והדר בשם ה'. תימה דבסוף מלות חלילה (בימות דק"ו:
ו) אמר אביי האי מאן דמקרי חלילה לא ליקרי לדידה לא לחודי' ואבה
[בימין] לחודיה דמשמע אבה ימני אלא לא אבה ימני צבת אחת ולא
ליקרי לדידה לא לחודיה וחספתה [לקחתה] לחודיה דמשמע חספתה
לקחתה אלא לא חספתה לקחתה בפעם אחת אמר רבא אפסוקי
מלתא לית לן בה ויש לומר דלצטרך דשמע הכי מרוב ספרא סברה:
אל

הלכתא גבירתא. הלכות גדולות: ממנהגא דה"ל"א. ממה שאנו
רואים שנהגין עכשיו צמתי כנסיות כדמפרש ואילן שהיו
נוהגין לענות הללויה שמי פעמים ולא יומר ואומרים כל ההלל עם
המקרא עד הודו ועוין הודו אחריו וחזרין וקורין עמו עד אנה
ועוין אנה הושיעה נא ואנה הללויה
נא אחריו כמו שאנו עושין ואין זו
קריאת הראשונים שהיו עונים
הללויה על כל דבר כדלמרינן
צמתינן דהכא ובסוטה (דף ל:)
ואמר רבא ממנהג של עכשיו אנו
למדים מהו עיקר קריאת הלל
כשתיקנוהו תחילה לפי שהכל חייבין
בקריאתו ואין הכל בקיאים בו תקנו
אחד קורא ואחרים שומעים והכל
עונים מקצת ועכשיו שכל בני
כנסיותינו בקיאים וקורין אותו כולו
ואעפ"כ עוין שמי פעמים הללויה
והודו לה' ואנה מכאן אנו יכולים
ללמוד מה תקנו הראשונים לענות
למי שאין בקיאים ולבקיאין: הוא
אומר הללויה והן אומרים הללויה
מכאן שמצוה לענות הללויה. ממה
שאנו נוהגין שהמקרא פותח בהללויה
ואנו שותקין ועוין אחריו הללויה
והוא שותק ואין אנו מתמילין לקרות
עמו כסדר שאנו גומרים עמו שאר
ההלל למדין אנו מכאן שמצוה לענות
הללויה צמתינן ואפילו לבקיאין:
הוא **אומר הללו עבדי ה' והם**
אומרים הללויה מכאן למי שגדול
מקרא (ו) **שעונה אחריו הללויה**.
ממה שנהגין עכשיו לענות עוד הללויה
פעם שניה ושאר הלל קורין כולו
עמו אנו למדין תקנה הראשונה מי
שאינו בקי או בקי ואינו גומר אלא
סומך על המקרא דיו לענות הללויה
על כל דבר ודבר ולפיכך החזיקו
עכשיו צמנהג הזה לסמוך בהללו
עבדי ה' על המקרא ולענות הללויה
לדעת תקנה ראשונה ולא תשתכח
שמותה בכל הלל לסמוך עליו ולענות:

הללויה למי שאינו בקי: הוא **אומר הודו**. והן שותקין ואחר כך עוין:
מכאן שבראשי פרקים לריבין לענות ראשי פרקים עצמן ולא
סגי ליה בהללויה ומיהו אנו דגמרינן כוליה לא לריבין אלא
שצוה החזיקו שלא תשתכח תקנה הראשונה למי שאינו גומר:
הוא **אומר אנה והם אומרים אחריו אנה**. ואין זה מראשי פרקים
צוה החזיקו להיות סימן לעיקר תקנה למי שסומך על המקרא
שפעמים שרריך לענות אחריו כל דבר ודבר שהוא אומר והיכי
דמי כגון מי שהיה קטן מקרא אותו כדמנן צמתינן: הוא
אומר אנה ה' הללויה נא. והן שומעין ואחר כך עוין סימן זה
החזיקו לדעת שהרצה לכפול את ההלל כופל כמו שזה נכפל
שהרי שומע כעונה כדלקמן ואלו שומעין ועוין הרי זו כפילה.
וכל הני מכאן דקאמר רבא מכאן לקטן המקרא כו' מכאן
שאם צא לכפול לאו דווקא דהוא הדין גמי מני למילף איפכא
מאנא הושיעה נא שאם צא לכפול ומאנא הללויה נא לקטן
המקרא אלא אשמעינן שלא על חסם החזיקו אלו שגומרינן את
ההלל לענות דברים הללו אלא כדי ללמוד מהם תקנות הללו
שתקנו נביאים לישראל: הוא **אומר ברוך הבא והם אומרים**
בשם ה'. ובצדק הבא סומכין עליו ואין עוין לא התחבות
עצמן ולא הללויה מכאן נלמד לשאינו יודע לא לקרות ולא
לענות אם שמע וכיון לבו לשמוע אף על פי שלא ענה
יאל. וכן למתפללין צבור ושליח צבור אומר (ו) קדיש או יהא
שמיה רבא ישתקו צמפתתן וישמעו צכוונה והרי הן כעוין
וכשיגמור הקדושה יחזרו לתפלתן וכן יסד רב יהודאי גאון
צבל הלכות גדולות: **תימיה**. כמשעו: **וספריא**. מלמדי
מיוקות: **אשר קרא המלך וגו'**. כספר שמואל חלקיה הכהן
משחתי קרא צספר מלכים (ב כ): **לא לימא איניש**. מי
שאין אחר מקרא אותו לא לימא ברוך הבא וינשים צינתיים והדר

(א) זכרות מהל' (ב) זכרות מהל'
כל דברי הספר (ג) א זכרות מהל'
מלך יהודה (ד) רש"ל מ"ו,
(ה) זכרות מהל' (ו) גי
מכרימ וכן אמרי' שם
צמתינן ולמה לן (ז) נע'
תוספות זכרות כ"א: ד"ה
עד וכו' האריכו יומר
צמתינן.

תורה אור השלם

1. הללו יה הללו עבדי
ה' הללו את שם ה'
תהלים קיג א
2. בא אמר ה' הנני מביא
רעה אל המקום הזה
ועל ישביו את כל דברי
הספר אשר קרא מלך
יהודה: מלכים ב כב טז
3. ישו רך לבבך ותבגוע
שפני ה' בשמער אשר
דברתי על המקום הזה
ועל ישביו להיות לשמה
ולקללה ותקרא את
בגדיך ותבגוע לפני וגם
אנכי שמעתי נאם ה':
מלכים ב כב יט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הוא אומר
הללו וכו' שגדול מקרא
אותו שעונה: (ב) ה' הם'
ד"ה מכאן וכו' כגדול
המקרא את וכו' עונה
ראש פ' ראשון על כל
דבר: